

Autism

Vad är autism?

Autism har flera namn, exempelvis autism i barndomen, Asperger, atypisk autism och den vanliga benämningen autismspektrumtillstånd, som förkortas ASD eller AST. Oavsett benämning, betyder autism att barnet har svårigheter inom två olika områden.

Svårigheter inom två områden

Det ena området handlar om svårigheter med socialt samspel. Det kan bland annat innebära att:

- barnet inte deltar i samtal eller visar intresse för andra på samma sätt som jämnåriga som har vanlig, så kallad "typisk" utveckling
- ögonkontakt, ansiktsuttryck och gester inte används så mycket i kommunikationen med andra
- barnet har svårigheter att känna av vad som förväntas och hur det ska bete sig i olika sociala situationer, till exempel när familjen får besök, i lek med en kompis, under samlingen, i klassrummet eller på en fest.

Det andra området handlar om att barnet har speciella eller ovanliga sätt att bete sig på, som kallas för repetitiva eller stereotypa. Det kan handla om att barnet:

- ofta gör rörelser med armarna eller kroppen, eller spretar med fingrarna utan att tänka på det

- hellre undersöker saker (noggrant) än att leka med dem
- är särskilt känsligt för förändringar eller har mycket noggranna rutiner för hur saker ska vara eller göras
- är känsligt för exempelvis konsistenser, lukter, smaker, ljud eller ljus.

Även barn med typisk utveckling kan ha de här speciella beteendena vid en viss ålder i utvecklingen, men vid autism är beteendena ofta fler och mer intensiva, och de kvarstår på ett sätt som de inte gör hos "typiska" barn.

Autism visar sig på olika sätt

Autism kan se väldigt olika ut hos olika personer. En del kan lära sig att vara sociala och att umgås med andra på ett sätt som gör att autismen nästan inte märks, även om de själva får anstränga sig väldigt mycket för att få det att fungera. Andra har mycket svårare att förstå sig på hur de ska göra i kontakten med andra och håller sig mer för sig själva. Några kan ha lärt sig hur de ska bete sig i olika sociala situationer, men om en ny situation dyker upp kan de få mycket svårt att veta hur de ska bete sig.

Repetitiva och stereotypa beteenden kan även skifta med åren och vara av olika grad. En del

FORTSÄTTNING PÅ NÄSTA SIDA

När barnet har fått en diagnos och ni har diskuterat vårdplanen tillsammans med patientansvarig behandlare eller läkare kan barnet börja sin **behandling**.

personer kanske har speciella rörelser bara som barn. Andra kan börja använda ord och formuleringar på ett ovanligt sätt i takt med att de blir äldre. Starka intressen kan komma i perioder och förändras eller bytas ut allt eftersom barnet växer upp. Rutinbundenhet och att vilja ha saker och ting på ett särskilt sätt kan göra vardagen svår för vissa, och leda till utbrott om något ändras eller rutinerna bryts, medan andra inte upplever samma svårigheter.

Andra svårigheter och förmågor

Många, men inte alla, som har autism har även andra svårigheter, som språklig försening, inlärningssvårigheter, intellektuell funktionsnedsättning eller adhd. Även ångest och depression är vanligt.

En del autistiska personer kan också vara väldigt bra på vissa saker, till exempel matte, att se detaljer, lägga pussel eller hålla på med musik.

Både graden av de autistiska symtomen och de andra svårigheterna och förmågorna som barnet har, kommer på olika sätt att påverka barnets sätt att fungera i vardagen. Kombinationen av svårigheter och förmågor ser alltså ofta olika ut för olika barn, vilket gör att behovet av stöd och anpassningar också ser olika ut.

Vad beror det på?

Autism uppstår i tidig ålder och beror på att hjärnan hos barn med autism utvecklas annorlunda än vad den gör hos barn med en ”typisk” utveckling. Symtomen utvecklas gradvis och kan se olika ut för olika barn. Nästan 2 av 100 barn

har autism, och det är vanligare hos pojkar än hos flickor. Könsskillnaden har framför allt biologiska orsaker.

Den främsta orsaken till autism är ärftlighet. Därför är det vanligt att även andra i familjen eller släkten har liknande svårigheter.

Behandling

Det finns ingen medicin eller psykologisk behandling som gör att autismen försvinner. Behandlingen går istället ut på att du som vårdnadshavare och andra vuxna runt barnet, som exempelvis pedagoger, får kunskap om barnets autism och om hur ni bäst bemöter barnet. När barnet är yngre syftar behandlingen till att träna på att samspela med barnet på olika sätt.

Det finns även grupper för äldre barn och tonåringar, där de kan träna i socialt samspel och i sättet att fungera i vardagen tillsammans med jämnåriga.

Vad kan du som vårdnadshavare göra?

Det finns olika typer av samhällsstöd, framför allt från försäkringskassan och habiliteringen. Även samarbetet med förskolan eller skolan är viktigt. Hos oss på BUP kan du få hjälp om ditt barn till exempel har svåra utbrott eller mår dåligt psykiskt. Det finns också olika intresseorganisationer dit du kan vända dig för att möta andra föräldrar till barn med autism, och där du kan få mycket kunskap och stöd.

Vill du veta mer?

- Autism- och Aspergerförbundet (autism.se)
- Autism- och Aspergerföreningen Stockholm (autism.se/stockholm)
- Autismforum (autismforum.se)
- Läs om autism på Habiliteringens webbplats (habilitering.se)
- Läs om symtom på Autism Navigator (autismnavigator.com, på engelska)

